

PROPRIETAR-DIRECTOR

AUGUSTIN POPA

Redacția și administrația
BLAJ, JUD. TARNAVA MICA

INSERATE

conform regulamen. de a-
plicare a tarifului comer-
cial, categoria V.

Unitatea

REDACTOR

DUMITRU NEDA

Foile înscrise în Registrul de
Publicații al Trib. Târnava-Mică
sub Nr. 2-1938.

ABONAMENTE

Pe un an . . . 250 Lei
Pe 6 luni . . . 150 Lei
Pentru străinătate 750 Lei

Foale bisoricească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

„La început de an nou“

E vorba de frații noștri dragi, rămași în robie încă un an. Lor le vorbește Psf. Alexandru dela Baia-Mare, dând sfaturi și porunci pentru asigurarea cel puțin a unor fundamentale drepturi la viața românească și pentru tămăduirea celor mai dureroase dintre multele răni din care sângerează.

De Crăciun vorbise, între altele, despre presa care lipsește aproape cu totul; despre strădaniile multe ce se fac pentru ea și cari toate se opresc în neînduplecatul „nu“ al puternicilor zilei.

Acum, de anul nou, alte dureri, alte probleme. Întâia și cea mai mare: școala, pe care miopia noastră a desființat-o la începutul României Mari, pentruca frații să plângă azi pe ruinele ei și să nu li se îngăduie a o zidi din nou.

„Incheind anul 1941, fără a Ne fi putut bucura de școlile confesionale promise — pentru a căror reînviere s'a lucrat cu atâta dragoste și spirit de jertfă —, intrăm în noul an cu nădejdea să le putem vedea deschise măcar în toamna acestuia. Avizul favorabil, ce Ni-se pusese în vedere pentru „cel mai scurt timp“, n'a venit nici după luni de zile, dar faptul că n'am fost nici refuzați Ne îndrituiește să credem că, în cele din urmă, ni-se va face totuși dreptate și vom avea și noi, biserica română unită, ceea ce și celelalte culte ale țării: școala bisericii. De aceea Ne simțim datori să prevenim de pe acum toate unitățile parohiale, cari au primit cu bucurie gândul unei atare școli și care Ne-au arătat că înțeleg să aducă în acest scop și jertfa materială de lipsă, să țină acest gând mereu la suprafață, fiind gata oricând să-l pună în aplicare...“

„Un alt moment — continuă Arhiepiscopul — care se cere anunțat, este ordinul ministerial pe urma căruia pensionarii noștri plătiți până acum dela stat, au fost lăsați, cu 1 Ianuarie 1942, fără nici un ajutor...“ Se vor cere deci noii jertfe dela cler pentru ajutorarea celor năpăstuiți.

Contribuțiile acestea, și toate celelalte de interes obșteșc până acuma se rețineau de către Episcopie. „Acuma însă, că retribuțiile se împărțesc, cum se știe, direct dela Minister... a sporit foarte mult greutatea incasării. — Metoda aceasta cu retribuțiile „direct dela Minister“ se cunoaște; i se știe și scopul; care însă nu va da greș!“

Și încă o bucurie; Intr'o vreme când munca protopopilor a sporit, ei „au pierdut și remunerația osebită, atât de bine meritată, ce aveau ca diurnă protopopească...“

In ciuda tuturor greutăților, frații și episcopul lor, își duc vremelnica robie cu frutea sus și cu încredere în Dumnezeu dreptății, care va preface lacrimilor lor întru bucurie...“

S'aducem cinste Neamului

de prof. Emil Precup

Viața familiară, cu bucuriile ei multe și variate, cu dragostea și altruismul ei caracteristic, cu îndrumările ei sincere, lasă în suflitele noastre cele mai adânci urme. Educația din timpul celor șapte ani de copilărie, în sânul familiei, își imprimă pecetea, rămâne și se transmite în atitudinea și purtarea noastră până la bătrânețe.

Aproape tot atât de adâncă este și educația ce se face omului prin societatea în care trăește. Fără să ne dăm seama, noi toți suntem, în bună parte, ceea ce am devenit prin influența altora, prin influența oamenilor, între cari am trăit: prietenii, satul, orașul, strada, vitrinele, tablourile, scrierile etc. *Viața vie, faptele*, purtarea oamenilor din societatea noastră de fiecare zi, au un rol covârșitor în formarea concepției noastre de viață, în dezvoltarea ființei noastre morale.

Este fapt cunoscut de toată lumea, că contactul cu societatea oamenilor este și instructiv și distractiv.

Societatea ne dă exemple de vioiciune, prietenie, iubire, toleranță, jertfă și unire. Ea ne întărește conștiința comunității de interese și de datorii. Lipsa societății ne face stângaci, uricioși, egoiști, unilaterali, desbinați. Prin experiența și plăcerile frumoase ale traiului împreună, noi ne iubim viața și-i înțelegem mai bine rostul.

Abuzând însă de dorința și obiceiul de a ne afla pururea între oameni, și a ne căuta bucuriile vieții numai în societatea lor, cădem într'o extremitate dăunătoare și dăm dovadă că sufletul nostru este gol și nu e capabil de o meditație, de o convorbire cu noi înșine. Societatea prea multă, petrecerea permanentă în tovărășia celor care caută numai distracție, plictisește și imprimă în sufletul nostru prefăcătoria, ca urmare a nevoii de acomodare, ne omoară individualitatea, ne slăbește voința, ne întărește desinteresul pentru activitate serioasă și ne încurajează spiritul de club, strâmt și egoist. De aceea e bine să ne deprindem, încă de copii, a fi din când în când numai ai noștri, a ne reculege în singurătate, a trăi în societatea noastră proprie, sau a cărților bune.

Societatea prietenilor ușuratici, răi, imorali și egoiști, a prietenilor fără năzuințe și dorințe superioare și fără fapte serioase și nobile, este primejdioasă și trebuie încunjurată.

Totuși, dacă uneori suntem constrânși și nevoiți a trăi între astfel de oameni, se cere să avem stăruința tare, să ne stăpânim, să avem o atitudine fină și o voință neclintită, prin care să împiedecăm influința rea

a societății asupra noastră, să infruntăm ispita și să influințăm noi în bine societatea rea.

Pentru a putea avea influință asupra altora, se cere o bună credință, simțul dreptății și bunătatea inimii, prin care să ne facem simpatici și să ne asigurăm demnitatea și respectul cuvenit din partea tuturora. Va mai trebui să ne exteriorizăm sufletul cu sinceritate și cu iubire, ca să facem impresie plăcută. Asemenea trebuie să fim *modesți*, nu lăudaroși și fuduli. Modestia este plăcută totdeauna și tuturora. Fiind modesți, nu înseamnă să ne umilim și să ne înăbușim sentimentul demnității și al onoarei în fața celor făloși, brutali, puternici și fără valoare.

Un om bine educat dă fiecăruia onoarea, care i-se cuvine. Mai ales suntem datori să arătăm *respectul* nostru față de bătrâni, femei, oamenii talentați, experimentați prin activitate desinteresată, distinși, precum și superiorilor noștri, față de cari intimitatea obraznică, sau lipsa unei modeste distanțări, dovedește lipsa noastră de bun simț. Dar chiar și în cercul oamenilor egali, lipsa de respect și de onoare, confidențele fără tact și fără politeță, sunt supărătoare, degradează și scad nimbul social și moral al omului.

Bunele *maniere*, deprinderile sociale și purtarea morală, nu se pot învăța din carte. Ele se însușesc prin *exercițiul* treptat în familie, în societate și mai ales în societatea femeilor bune, culte și bine educate. Aci se învață politeță, bun simț, respect, fineță, delicateță și gust ales. La buna noastră moralitate poate contribui cu mari succese practica înțeleaptă și serioasă a unei *vieți religioase* în sânul familiei și al societății.

Vorba multă, fără rost, bârfeala, batjocura, *critica* defectelor altora, amestecul în conversația celor mai bătrâni, cu aiere de competență și grandomanie, gesticularea gălăgioasă, exprimarea dură, brutalitatea, spiritele „nesărate“, lăudăroșia, discuțiile pătimașe și interesate, contrarietățile jignitoare dau dovadă de rea creștere și de sânge străin. *Românul adevărat*, prin naștere, prin sângele moștenit dela strămoși, nu are aceste defecte ale caracterului. Omul bine crescut, românul neaș vorbește puțin, socotit, ascultă mult, e modest, liniștit, natural, manierat, răbdător, respectuos, iar defectele altora le observă, le urmărește în ființa sa și dacă le descopere le corectează aci mai întâiu, pentru a ajunge, în urmă, să fie corectate dela sine și în societate. Dacă-și permite o critică, aceasta o face în forma delicată a strigăturii, a proverbului, a anecdotei.

A servi neamul printr'o bună *disciplină* socială și morală, trebuie să fie mândria noastră și să ne deprindem din bună vreme cu acestea.

În atitudinea noastră să fim sinceri, nu prefăcuți. *Sinceritatea* și simțul de dreptate este o altă notă caracteristică a bunului român. Nu e românesc lucru a-ți impune față de oameni o atitudine și ținută plăcută, dar nesinceră și numai cu scopul egoist de a fi simpatizat și de a cuceri prietenii de exploatat în interesul propriu. Calculul și prevederea în întrebunțarea unor maniere și a unei ținute amabile și prietenești, dar nesincere, cuvântul drăguț, practicat numai în vederea unui profit material sau moral, și a unui sacrificiu pentru noi, în dauna altora, este imoral și nepatriotic, și dă dovada neomeniei, a greșitei educații și a tradiției străine.

A-ți câștiga o bună educație este datoria fiecărui bun român. Dorința și mândria unei bune educații este o cerință patriotică. Prin deprinderile și obiceiurile noastre bune facem cinste Neamului nostru, în numele căruia muncim și pentru care trăim. Tot ce făcăm și săvârșim cu onoare și demnitate în viața noastră particulară și publică, aduce onoare și demnitate patriei noastre iubite. Imi amintesc din timpul studiilor mele în Leipzig, cum studenții ruși, din cauza purtării lor, erau atât de rău văzuți în oraș, încât toată lumea refuza să-le închirieze camere mobilate. Studenții ruși, ca să reușască a închiria o cameră, se declarau bulgari sau sârbi. Vedeți, cum poate primejdii onoarea unei națiuni, purtarea incorectă și imorală a fiilor ei?

Toți suntem datori a apăra și a onora numele bun al Neamului românesc. Cu atât mai mult avem datoria de a ne însuși bune deprinderi, de a face cinste Neamului și de a munci cu toată cinstea, cu tot devotamentul, pentru patria noastră, noi refugiații, cari, alungați dela vetrele noastre și porniți pe drumul pribegiei amare, am întâlnit în calea noastră brațele deschise și ocrotitoare ale patriei române, care ne-a strâns la sânul ei dulce, ca o mamă, și ne-a făcut mai ușoară suferința și desrădăcinarea. Față de patria

noastră iubită și cărmuitoarii ei să ne arătăm toată recunoștința noastră, prin faptele și dragostea cu care muncim pentru ea, făcându-ne datoria, la locul unde suntem puși. Atunci vom da dovadă că suntem buni români.

Indult. În *Acta Apostolicae Sedis* din 23 Decembrie 1941, a apărut următorul *indult*: „Luând în considerare actualele împrejurări, Preasfințitul Domn Pius, din rânduiala Dumnezeștei Providențe Papa XII, cu bunăvoință îndurându-se, concede tuturor Ierarhilor rezidențiali, de orice rit, atâta timp cât va dura actualul război, ca, după judecata prudentă a fiecăruia, să conceedă, în teritoriul lor de jurisdicție, *dispensă dela legea postului și ajunului bisericesc*, chiar și în favoarea călugărilor și călugărițelor ce se bucură de privilegiul exempțiunii.

Totuși rămâne neschimbată legea postului și ajunului bisericesc, pentru credincioșii de rit latin, pentru ziua IV a Cenușii și pentru ziua V din Săptămâna Mare, iar pentru credincioșii de alte rituri două zile hotărâte de Ordinarul lor.

Acei Ordinari cari conced mai sus pomenita dispensă, să indemne pe credincioși, mai ales clerul de mir și călugăresc, precum și familiile Fecioarelor consacrate, ca, dedicându-se de bunăvoie mortificării și deprinderilor de ispășire, mai ales faptelor bune față de cei bolnavi și săraci, și rugându-se cu căldură lui Dumnezeu după intențiunea Supremului Pontifice, să poată, oarecum, compensa ușurarea provenită din acest *indult*. —

Cum în facultățile cvincvenale concese de Sf. Scaun Episcopilor, se cuprinde dreptul „de a dispensa când i se va părea (Episcopului) just, la mâncări de carne, ouă și lăptării, în vreme de ajun și Paresimi... în cazuri *particulare*“, acum, în urma *indultului* supraamintit, Episcopii credem că pot da și dispensă generală în condițiile amintite. (em).

Dumineca Ortodoxiei

Cine e în drept să stabilească: ce ortodox și ce nu este ortodox?

Se apropie Dumineca ortodoxiei, adică Dumineca întâiu din Paresimi.

Frații despărțiți de Biserica Romei, cari se numesc „ortodocși“, se felicită cu această ocazie și dau în lume mare sfară, ca și când această numire rituală-tipiconală veche, oficială, cuprinsă în Triod, i-ar verifica pe ei să ar fi în legătură cu „ortodoxia“ lor. Nimic mai departe de adevăr, decât prezentarea felul acesta, a numirii oficiale tipiconale din vorbă!

Să urmărim istoria chestiunii și să constatăm felul instituirii „Duminecii ortodoxiei“, ca să tragem concluzia îndreptățită, dreaptă

În anul 725 d. Hs., împăratul Leo Isaurul al Constantinopolului, e cuprins de o grije farisaică: nu cumva el și supușii împărăției sale să păcătuiască împotriva poruncii Dumnezeiești: „Chip cioplit să nu-ți faci, ca să te închini lui“ cinstind icoanele. Dă poruncă aspră: „nu mai țină nimeni icoane religioase în biserici, în locale publice, în casele particulare, nici să nu le mai cinstească. A găsit și fețe bisericești, cari au împărtășit vederea lui și au aderat la ordinul abandonării icoanelor. Majoritatea patriarhilor, mitropoliților, episcopilor, preoților și călugărilor însă au luat atitudine contrară. Pe aceștia îi deține, îi depune, îi închide în temnițe speciale, torturătoare, ucigătoare. Icoanele, între ele valori de adevărată artă și aurite, împodobite cu petri scumpe — le ridică cu putere armată și le aruncă pe jos în târguri publice, dispune să fie călcate în copitele cailor, cu care ocazie să fie ilustrată valoarea morală a lor: prin așternerea asupra lor a excrementelor cailor. Pe urmă zdrobiturile rămase le aprindea și le ardea. Creștinii evlavioși ascundeau ce puteau, se apărau; era însă vai de ei, dacă erau descoperiți. Așa au procedat dintre urmașii săi și următorii 5 împărați: Constantin Copronim, Leo IV Kazarul, Leo V.-Armeanul, Mihail Bălbăitul, și Teofil, până la anul 843 C

FOIȚA „UNIRII“

Măreție și fragilitate

I.

Ca orice lucru omenesc, știința e un amestec de măreție și fragilitate. Admirăm tehnica inginerului ce aruncă fantomatice poduri peste ape cât ține zarea, cunoștințele medicului ce se ia de piept cu legile greu iertătoare ale unei îndelungate boli și le învinge, geniala înlănțuire de raționamente a cercetătorului unui preaindepărtat trecut istoric și logica de fer a juristului împărțitor de dreptate. Sunt lucruri pe cari le admirăm, fără să-ți dai seama și-ți aduc pe buze numai cuvinte de înaltă și sinceră prețuire.

Și totuși e uimitor câtă fragilitate se ascunde, de atâtea ori, în filele grele de formule, legi și teorii științifice. O sumară privire asupra trecutului științei în general, furnizează material bogat în această privință. Iată, în scurt rezumat, teoriile asupra naturii și producerii luminei.

(Teoria emisiunii). *Newton* și mai înainte de el *Kepler* și *Laplace*, au susținut că lumina pe care o primim dela soare, ar fi o emisie

de particule incandescente, un fel de corpuscule de lumină ce vin cu o viteză enormă dela corpul luminos și impresionează ochiul, așa cum corpusculele florilor aromate se detașează de pe aceste flori și răspândite în aer produc senzația de parfum.

(Teoria undulațiunii). Fizicianul *Huyghens* a fost însă de părerea că lumina e o vibrațiune a eterului, un fel de ondulațiune a acestui eter luminos. Lumina, după el, s'ar răspândi în cercuri concentrice, la fel cu undele sonore.

Experiențe nenumărate făcute la începutul sec. XIX au dat dreptate teoriei undulațiunii, prin care s'au explicat toate fenomenele optice cunoscute la aceea dată.

Deci, aceasta e teoria cea adevărată.

Așa s'a crezut aproape o sută de ani.

Dar în anul 1887, fizicianul german *Hertz* a descoperit un fenomen nou, fenomenul fotoelectric: un metal lovit de o rază de lumină, emite electricitate și spre consternarea generală, n'a putut fi explicat prin teoria undulațiunii. Concluzia imediată: teoria aceasta nu e deci cea adevărată.

Au urmat experiențe, ipoteze și pe urmă alte teorii.

(Teoria electromagnetică). *Maxwell* a venit atunci cu teoria că lumina e de natură

electromagnetică. Undele hertziene într'adevăr, n'au putut fi explicate decât prin această nouă și, s'a crezut, definitivă teorie. N'a fost însă așa; pentru că fenomenul fotoelectric, de care am amintit mai sus, a căpătat cea mai adecvată și mai logică interpretare printr'o altă teorie, și mai recentă, formulată de *Max Planck* și *Albert Einstein*, numită „teoria cuantă“. Aceasta se pare în sfârșit, că e teoria ce se apropie mai mult de adevăr, deși în lumea fizicienilor își face, azi, tot mai mult loc o altă teorie și mai nouă și anume aceea a lui *Louis de Broglie* și cunoscută sub numele de „mecanica ondulatorie“.

Dar dacă mâine ori în cel mai apropiat viitor se va descoperi un nou fenomen natural: electric, optic, electro-magnetic etc., ce nu va putea fi explicat nici prin teoria cuantelor nici prin aceea a mecanicii ondulatorii, astăzi la modă, atunci ce va fi de făcut? Răspunsul e simplu: fizicienii le vor pune la dosar și pe aceste două teorii, și altele noi, tot mai noi vor vedea lumina zilei.

Au existat și există conflicte între știință și credință. În asemenea cazuri omul de știință ar trebui să procedeze cu mult mai multă precauțiune de cum o face de obicei. Pentru ce? Pentru simplul motiv că ceea ce azi e dogmă științifică, adevăr în care lumea crede

Mai dureros era, că și câțiva dintre titularii scaunului patriarhal al Constantinopolului, din acelea peste o sută de ani, cât a durat acest vandalism împotriva icoanelor, i-au aprobat, secondat și sprijinit în distrugerea icoanelor și în interzicerea cinstirii lor.

Acestă este faimosul „iconoclastism“ după grecește! Aceștia snt „iconoclaștii.“

Aceasta părere, această manie, în Apus nu a prins, n'a fost împărtășită. Dar și în Orient s'au ținut tari cei blânzi, cei cinstitori ai icoanelor. Nu au putut birui însă. Celea două partide se combăteau aspru. *Trebuia arbitru competent, să decreteze: care ținută este cea ortodoxă și care este cea eretică: iconoclastismul, ori cinstirea icoanelor? Nepuțând ajunge la înțelegere, au recurs — ca și mai înainte, când s'au ivit controverse în Biserica, — la arbitru suprem: „la Scaunul Apostolic al Romei.“*

Papii dela Roma încă dela începutul conflictului au desaprobat neconținut iconoclastismul. Pontificele Adrian I, convoacă la anul 787, pentru clarificarea controversei și împăcarea Orientului, greu tulburat, conciliu general. Nu poate merge însuși la conciliu. Iși trimite însă cuvântul în scris, prin reprezentanți, cari și prezidează zăborul. *Decisiunea conciliului devine conformă cu părerea și cuvântul Papei: Este ortodox a cinsti icoanele religioase, fără a le adora; este folositor a le ține în biserici, în localuri publice și în locuințele particulare, deoarece îndeamnă sufletele la simțeminte și hotăriri evlavioase, sfinte. Părerea contrară este eretică. Arbitrii supremi, Pontificii Romani, au impus, sub anatema, această decisiune, decretată de ei ortodoxă, pentru toți,*

Ce e drept, nu s'au supus dela început toți contrarii, toți ereticii. Sf. Teofil Studitul, vlăstar al Răsăritului, încearcă prin scrisul său savant și prin oratoria sa admirată, să convingă și să împace; este și el închis și bătut cu o sută de toiege la spate. Totuși, pe încetul, ereticii scad, învățătura ortodoxă biruie, mai ales în urma conlucrării cu Scaunul papal, a bune și înțelepte împărătese a Constantinopolului: Irina (787—802). În anul

843 pacea devine stabilă și definitivă pe tema aceasta, și în Orient.

Intru pomenirea și de bucuria acestei împăciuirii, se dă nume Duminecii prime a postului Paștilor: „Dumineca ortodoxiei“, și se ia dispoziție în Triod, să se facă pomenirea acestei împăcări, acestei bucurii, pentru biruința ortodoxiei, decretate și duse la biruință de Papa dela Roma, în fiecare an.

Aceasta fiind evoluția chestiunii, acesta fiind adevărul istoric, acesta fiind obiectul „Duminecii ortodoxiei“, este evident că ortodoxia verificată prin această dispoziție oficială-tpiconală, nu e cea a lui Kerularie, nici a lui Fotios, nici a „ortodoxilor“ de azi, ci este aceea a chestiunii icoanelor, care a fost și este comună și identică, atât pentru apuseni, cât și pentru răsăriteni. *Și ea verifică mai cu seamă adevărul, că: ceea ce decretează Sfântul Scaun Apostolic al Romei de ortodox, aceea este de fapt ortodox, iar ceea ce condamnă El, aceea nu e ortodox, chiar dacă s'ar numi ea singură, pe sine, astfel.*

Avem atâtea cazuri, că cineva poartă numele de „Popa“, deoarece un moș sau strămoș al lui a fost („popă“) preot. El însă nu mai este azi, decât agricultor, ori avocat, ori învățător, ori comerciant. Sau numele de „Morariu“, sau „Doctor“, sau „Olariu“ după strămoșul său, deși el nu mai este nici morariu, nici doctor, nici olariu. Așa și ortodoxia de azi: a fost odată, și anume atunci când era în comunitate de credință și supușenie față de Scaunul Apostolic al Romei. Azi, însă, deși poartă numele stămoșilor săi de atunci — nu mai este, decât un nume, o autonomire.

Oricine serbează „Dumineca Ortodoxiei“, vestește și întărește, că: Episcopul Romei este urmașul sfântului Petru, Capul văzut al Bisericii lui Isus Hristos, locșitorul Capului propriu zis al Bisericii, — al lui Isus Hristos nevăzut, pe pământ.

Cornel B. Andrea

Mai mult spre noi. Așa sfătuește, prin Timpul (10. II. 42), d. Simionescu, președ. Academiei Române, pe toți cei înțelegători ai noștri să facă barem pentru viitor, dacă până

acum s'a păcătuțit atât de mult printr'un cosmopolitism de împrumut. — Reținem:

[...] „Vremile sunt schimbate. Perspectiva atător împliniri în gospodăria obștească, cer imperios pregătirea elementelor tinere cu totul altfel de cât până acum.

E, înainte de toate, sănătatea individuală spre a crește feciori vânjoși, care să știe a mânui arma, dar și mașina de secerat. Să nu fim bicisnici, la împrejurări când se cere vrednicie.

În al doilea rând nu trebuie să li se anchilozeze mintea prin balastul cunoștințelor inutile, perimate sau prea înalte. E necesară mlădierea minții spre a căpăta alte noțiuni folositoare.

În al treilea rând învățătura, educația lui generală, să fie sprijinită pe cunoașterea realității apropiate, imediate. Din ea să prindă felul și direcția cunoștințelor trebuitoare; din ea mai ales încrederea pentru ce este al nostru bun, sufletește întăritor și susținător; din ea să vadă lipsurile sau cusururile, a căror împlinire ori îndreptare numai noi le putem înfăptui.

Să căutăm mai mult și cu mai caldă dragoste spre noi. Să ne cunoaștem în amănunt; să nu ne lăsăm orbiți de amăgitoare străluciri ce ne vin de aiurea într'atata, în cât să nu vedem cum e pe unde călcăm, viața reală, care așteaptă înălțarea, care cere îndreptare, spre a ne simți noi pe picioarele noastre“.

Pedestrașii Bisericii

Biserica e împărăția lui Hristos pe pământ. Nu e din lume. Dar în lume își poartă războaiele Spiritului pentru vestirea Cuvântului, câștigarea, luminarea, întărirea și mântuirea sufletelor. Hotarele acestei împărății sunt largi cât lumea și au menirea să dăinuiască, vreau-nu vreau dușmanii, până la sfârșitul veacurilor. În slujba acestei împărății în frunte cu Împăratul Hristos, stă oștirea preoțimei Legii Noului cu împărțiri pe „grade“ și „arme“, ca în oștirile lumii celei trecătoare.

II.

Filosoful grec Democrit, cu 500 ani înainte de era creștină, a susținut că materia e compusă, în ultima analiză, din particule ce nu mai pot fi împărțite, pe cari le-a botezat atomi, în grecește corpuscule ce nu se mai pot tăia. Lumea n'a prea dat importanță teoriei lui Democrit, care a și dispărut repede din circulație.

Tocmai în 1808, după mai bine de 2300 ani, marele chimist englez John Dalton a introdus în științele pozitive teoria lui Democrit, care a servit apoi de fundament trainic chimiei mai bine de o sută de ani.

Dela 1808 până aproape de vremile noastre, această teorie a stat ca o nezdruccinată bază a științelor chimice, ce luaseră între timp un avânt grandios. Cei mai mari chimiști erau unanimi în a susține indivizibilitatea atomică.

Și nu este așa. Pentru că cercetările științifice din jurul anului 1900 și de atunci încolo, au dus la concluzia, că atomul departe de a fi ultima diviziune a materiei, e format la rândul său din particule și mai mici (cam de 2000 ori mai mici decât atomul de hidrogen) numite electroni și protoni.

Atomul, așa cum ni-l prezintă ultimele descoperiri ale științei, departe de a fi o păr-

ticeică indivizibilă, e un adevărat „sistem solar“ format dintr'un sâmbure sau nucleu central, în jurul căruia se 'nvârtesc electronii, în mod liber, făcând cel puțin un milion de tururi în a miliardă parte din secundă. „Pentru Dalton și înaintașii lui, atomul era un bloc omogen, pe care dalta nu-l putea sparge; pentru noi cei de astăzi, e un sistem solar în miniatură. Dumnezeu știe ce va fi atomul mâine“ (Const. Brădețeanu — Lecturi științifice).

Care e deci știința „cea adevărată“ de vremece, foarte adesea, ceea ce azi e adevăr de toată lumea recunoscut, mâine e dovedit eroare, ce s'a putut menține ca adevăr numai grație insuficienței mijloacelor speciale de investigație științifică?

Cercetările mai noi au răsturnat încă un mare „adevăr“ din chimie și anume, fixitatea și imutabilitatea atomică. Se susține anume, că un atom dintr'un element simplu, așa rămâne pentru eternitate, cu anume caractere fixe, fundamentale. Atomul unui corp simplu e veșnic cum veșnic e timpul și enigmaticul spațiu. Ori, s'a arătat mai nou că aceasta nu corespunde adevărului.

O sinteză admirabilă asupra acestei chestiuni prezintă o carte destul de recentă: Vies et transmutations des atomes — Jean

fără rezerve și care poate constitui fundamentul uneia sau chiar a mai multor discipline științifice, ca mâine poate fi dovedit neadevăr.

Savanți ca și cari mai mari poate nu are lumea până azi, în bransa lor: Newton, Laplace, Hertz sau iscoditorul Max Planck au crezut fiecare în justetea teoriei lor, poate au și tresăltat de bucurie în sinea lor că au smuls naturii pentru eternitate un adevăr integral, și totuși, azi răsfățata lumii savante e teoria lui Broglie, cea mai nouă, iar ale lor sunt demult perimate.

Nu voesc să spun prin aceasta că știința nu merită să fie prețuită și eroii ei cinstiți ca unii dintre cei mai nobili fii ai omenirii. Dimpotrivă. Pentru că așa cum se jertfește un apostol printr'un păgân, așa cum piere un erou pe 'ntinsul câmpurilor de bătaie apărându-și moșia și limba și credința, eroul științei își pune de atâtea ori în joc viața pentru mai binele omenirii; merită deci cea mai înaltă prețuire. Modestia însă e necesară și pentru el, pentru că știința lui e produsul unui creier uman și ca atare poartă în sine sigiliul implacabil al fragilității și relativismului, caracterele prime și esențiale ale oricărui lucru cu adevărat omenesc.

Asemănarea aceasta nu e nouă. Au folosit-o mulți și de multe ori. Acum de curând tineretul spaniol încadrat în „Acțiunea Catholică a Tineretului” din Peninsula Iberică a auzit-o din gura Președintelui acestei puternice organizații, *Manuel Aparici*, cu prilejul unei cuvântări rostită în La Coruna și difuzată și la radio. Vorba lui Aparici a impresionat atât prin forma ei vie și colorată cât și prin faptul că era cântecul de lebadă al unui apostol mirean ce anunța că, după șapte ani de strădanie rodnică (— în acest răstimp, dela 4 consilii eparhiale, 821 centre și 40.929 membri, cât număra „A. C. a T.” în 1936, s'a ajuns la 58 consilii eparhiale, 1600 centre constituite și 431 în formație, cu 100.041 membri —) s'a hotărât să intre și dânsul în rândurile preoției de mir. — Intre altele a spus, apoi, după cum cetim în *Osservatore Romano* (17. I. 42), și celea ce urmează:

„Știți bine, dragi tineri, că creștinismul nu e cu puțință fără darul lui Dumnezeu, și că acesta nu se primește decât pe calea Sfintelor Taine, iar acelea le împărtășește credincioșilor preotul.

Pentru aceasta: pentru că fără preoți nu există creștinătate, mă îndepărtez din mijlocul vostru, ca să mă pregătesc de intrarea în seminar. Și, mă duc aci, pentru că, admirând strașnica operă a tagmelor călugărești, simt în străfundurile sufletului meu că lipsa cea mai arzătoare, cea mai zoritoare, cea mai de neamănat în patria noastră e aceea a preoției eparhiale, de mir. Se întâmplă, într'adevăr, în bătăliile sufletelor ceva asemănător cu ceace se petrece în bătăliile materiale: coloanele motorizate, aviația, artileria, corpurile speciale, sunt factori decisivi în luptă. Cu toate acestea, în cele din urmă, arma care câștigă bătălia și biruie în războiu este pedestrima. Pentru că deși o divizie blindată poate prea bine să rupă un front și să intre în pungă, tăind retragerea dușmanului, totuși, dacă la spatele său nu vin glotașii să ocupe terenul, să desarmeze pe dușmani, să acă prizonieri, să chezășuiască permanența vieții

Thibaud, (Collection: Sciences d'aujourd'hui, A. Michel, Paris 1937). Ne asigură autorul anume, că se poate introduce în constituția unui atom un proton sau neutron străin și să se obțină astfel un atom cu totul nou, cu caractere total diferite de ale atomului din transformarea căruia s'a născut. Iată deci, cum departe de a fi fixi, atomii corpurilor simple se pot transforma unii într'alții. Ce s'a ales de dogma inmutabilității atomice?

Nu are poate complectă dreptate sociologul *Gustave le Bon* când afirmă, puțin sarcastic, că „Știința noastră ridică mai multe probleme decât lămurește”. Totuși ideea merită să fie reținută și cântărită.

Prin urmare, *Descartes*, n'a greșit atunci când în al său „Discours de la Methode” (partea patra), înainte de asta cu 300 de ani, sfătuia cu atâta convingere o anumită îndoielă în rezultatele culturii timpului, prudența științifică, cum am spune noi azi.

Trebue să avem un cult deosebit pentru știință, căci mari sunt foloasele pe cari ea le-a adus și continuă să-le aducă omenirii, fără alegere de neam și de condiție socială. Inșă această deosebită admirație nu trebue să ne facă să pierdem din vedere faptul foarte esențial, anume insuficiența și fragilitatea ei.

Traian Cosma

civile — cât îngăduie incorporarea popoarelor ocupate la poporul cuceritor — sforțarea primă e neindestulitoare și-i nerodnică jertfa adusă pentru ruperea aceluia front. Așa se întâmplă și în Biserică: Sunt necesare, foarte necesare, cinurile călugărești. Ele sunt deviziile blindate, corpurile specializate, cari hotărăsc de multe ori bătăliile sufletelor. Dar dacă nu vine după ele clerul de mir, statornicind parohia, ocupând terenul câștigat, desarmând complet dușmanii lui Dumnezeu cari se mai cuibăresc în suflete, incorporându-le vieții Bisericei până la formarea micii creștinătăți care-i parohia, acele sforțări dela început, chiar și dacă nu vor fi nefolositoare, n'o să ajungă însă la rodnicia ce ar trebui obținută. De aceea, dragi tineri, vă părăsesc pentru a cere cel mai umil post în unitățile de asalt ale glorioasei infanterii a oștirii sufletelor, care-i preoțimea de mir”.

Ca acest laic fruntaș între fruntașii gândirii și acțiunii creștine din Spania catolică, gândesc și purced și alții. Din cadrele Acțiunii Catolice a Tineretului spaniol au ieșit pentru a intra în seminarii teologice, peste o mie de frați de gândire și simțire ai lui M. Aparici. Intre cari nouă chiar din Consiliul Superior al asociației acesteia. — Cari fapte grăind de sine, fac de prisos orice comentariu.

R. Negru

Știri mărunte

Conferințe religioase. Incepând de Luni, la Sibiu, în biserica franciscanilor, pâr. *Ioan Agârbiceanu* va ținea în fiecare seară, la orele 7^{1/2} câte o conferință religioasă pentru studenții și intelectuali români uniți din localitate. Conferințele ce se vor încheia în 22 Februarie, orele 11 înainte de masă, vor fi încadrate în rugăciuni. Pentru cei ce vor voi să se mărturisească vor fi totdeauna la timp potrivit preoți la îndemână.

Conferință episcopescă. Alaltăieri, Joi, a avut loc, la Sf. Mitropolie din Blaj, sub prezidiul I. P. S. *Valeriu Traian*, o conferință episcopescă, la care a participat și Preasf. *Ioan al Lugojului*, precum și Ven. Capitulul mitropolitan și pâr. C. Oșiel, vicarul Munților Apuseni. S'au desbătut o seamă de probleme cari așteaptă soluționare grabnică.

Biserica și civilizația. Din Roma vine știrea că într'un oraș situat în Africa, în regiunea Basutoland, în care creștinismul a făcut și face progrese admirabile, din cei 104 candidați pregătiți în școala misiunilor, care s'au prezentat la examenele statale, 85 au trecut foarte bine toate examenele, dovedind seriozitatea pregătirii primite în școala misiunii catolice. Biserica a rămas ceace a fost și în trecut: izvor de lumină!

Locale. Dumineca viitoare, cea dintâiu din Paresimi, va predica în catedrală pâr. *Eugen Popa*, profesor de teologie.

O nouă Operă Pontificală. Sf. Părinte a decretat Operă Pontificală, Asociația înființată pe lângă Congregația Studiilor Universităților, cu scopul de a ajuta și a apăra chiemările preoțești, precum și de a face cât mai cunoscută adevărata demnitate și necesitatea Preoției Catolice. — Dorim ca această Operă să se extindă cât mai repede și la noi cu efectele sale binefăcătoare și cu favorurile sale spirituale!

Vichy aspru criticat. Gazetele noastre, informate de agenția „Rador”, aduc știrea că publicistul francez *Jean Luchaire* s'a ridicat, acum de curând, prin ziarul „Les Nouveaux Temps” împotriva politicii Mareșalului Petain pe care o califică „revanșă prin inerție”. Scrie, numitul, între altele: „Franța oficială este obsedată de o idee uluitoare, idee ce s'ar putea rezuma în chipul următor: Anglia va pierde; Rusia sovietică va pierde; America nu va putea câștiga războiul; însă Germania se va găsi la terminarea războiului într'un așa hal de epuizare nervoasă și materială, încât acest fapt o

va face incapabilă să și impună voința față de oricine. Intr'un an sau doi, nu va mai rămâne decât o singură națiune intactă: Franța. Și această concluzie a atras după ea hotărârea înspăimântătoare de a nu lua poziție și de a aștepta ceasul care ea va putea juca rolul de arbitru. — La Vichy există oameni fără judecată, cari se complac în visul de a dicta învingătorului epuizat, un nou tratat și mai aspru decât cum fostul tratat de la Versailles a fost pentru învinși...”

Primul curs de apostolat universitar la Madrid s'a ținut în luna trecută, în prezența unor numeroase asistențe de profesori, studenți și personalități din lumea culturală spaniolă. Au luat cuvântul cei mai de seamă profesori și conferențieri, care, după ce au constatat că în multe părți mediul universitar nu e creștin, au stabilit că datoria universitarului catolic: Să practice religia sa și să pătrundă de spiritul creștin orice operă științifică, pentru că religia și știința nu se pot dușmăni.

Institut geofizic condus de iezuiți. În decembrie trecut s'a inaugurat în Columbia (America de Sud) în colegiul Sf. Bartolomeu, institutul geofizic al Anzilor. El va fi condus de doi preoți iezuiți: Pâr. Simon Sarasola și José Ramirez, ambii vestiți sismologi. Stațiunea sismologică amintită e cea mai importantă din America de Sud, găsindu-se la 8.745 picioare deasupra mării.

CARTI & REVISTE

ALEX. LĂPEDATU: Intre Cuza-Vodă și Costache Negri. București. 1941. Pagini: 15 (Format 8° mare).

În chestiunile de politică externă, Costache Negri a fost cel mai valoros sfetnic al lui Alexandru Ioan I, căruia totodată i-a fost și prieten credincios și sincer în toată vremea. Costache Negri a fost însă și o de caracter, care pentru nimica în lume n'a înțeles să se abată dela calea pe care o socotea a fi cea bună cuminte și demnă. Asta l-a făcut să refuze Președinția Adunării legislative, în 1864, deși s'au făcut stăruiri insistente pentru aceasta. — În lumina celor scrise de d. Alex. Lăpedatu și a documentelor produse și lămurite de Dsa, figura bărbatului de stat evocat cu atât de înțelegere și stimă, crește până la măsura de apariție — simbol în ochii celor cari văd și știu prețui și mitru rimile etice, mai ales la oameni rânduiți să activeze într'o lume și în situații ca acelea în cari se afla Costache Negri.

Dr. ALEX. OLTEANU: Ordonanța 4420/1918 din Ardeal. Blaj. 1941. Pagini: 125. Prețul: 100 Lei.

Studiu de drept jurisprudențial, cu referințe complete la Codul Civil din 1940, — aceasta ni s'a spune de autor că este lucrarea sa, care tratează despre forma actelor de instrăinare la mobile. Cum se vede, e o lucrare de pură specialitate juridică. Și toate acestea și nespecialistul o parcurge ușor, cu atenție și cu plăcere. Pentru că e scrisă limpede, frumos, curgător și natural, în aceeași vreme înrunind toate calitățile câte se recer unui produs științific.

Almanahul Provinciei Mitropolitane Române Unite de Alba-Iulia și Făgăraș. Blaj. 1942. Pagini: 52. Prețul: 40 Lei.

Nu suntem prea mulți, preoții și parohiile române unite aflătoare acum în cuprinsul Țării Românești. Dar nici așa nu ne cunoaștem barem după nume chiar și cei din cadrele aceleiași eparhii. Gazeta „Unirea Poporului”, editând acest almanah, a făcut un bine în primul rând bisericanelor pe cari îi înșiră cu numele, cu treapta ierarhică, cu localitatea unde fac slujbă bisericească românească și cu poșta care leagă, pe calea scrisului, respectiv a telefonului, unii cu alții. — Ar fi bine să nu se lipsească nici unii din al Bisericii de acest almanah.

Țara Visurilor Noastre. Revistă pentru tineret. Timișoara. 1942. Ian. Februarie. No. 1—2.

Apare lunar, sub conducerea d. Augustin Cosma profesor, și e scrisă de elevi și eleve dela școala secundară din Timișoara. Mai apucă însă între colaboratori și câte un student. În numărul acesta scrie și d. prof. Aug. Cosma un articol simpatic: De vorbă cu... cei chemați a fi „aleși”, tratând problema talentului.